

Koulukiusaamisen ehkäiseminen ja kiusaamiseen puuttuminen Tervon yhtenäiskoulussa

Kiusaamisesta on olemassa erilaisia määritelmiä. Yleisesti voidaan määritellä, että kiusaamisessa yhdelle ja samalle henkilölle aiheutetaan toistuvasti harmia, haittaa tai pahaa mieltä. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia ja he käyttävät valtaansa tai voimaansa tahallisesti yhden henkilön alistamiseen ja nöyryyttämiseen. Tämä toiminta vahingoittaa ja loukkaa sitä, joka joutuu kiusatuksi. Kiusoittelu on eri asia kuin kiusaaminen. Lapset kiusoittelevat ja hännäävät toisiaan. Kiusoittelun kohde tulkitsee jotkut näistä tilanteista leikiksi, mutta jotkut loukkaavat ja satuttavat. Nämä tilanteet ovat yleensä hetkellisiä ja niiden kohteet vaihtelevat. Ne ovat eri asia kuin jonkun järjestelmällinen kiusaaminen.

Opettajilla, oppilailla ja vanhemmilla voi olla erilaiset määritelmät kiusaamisesta. Kiusaamisen määritelmästä käydään keskustelua koulun henkilökunnan, oppilaiden ja huoltajien kanssa. Huomiota tulisi erityisesti kiinnittää oppilaiden ja aikuisten erilaisiin käsityksiin siitä, mitä he pitävät kiusaamisena ja mitä eivät. Kiusaamiseen puuttumisessa ja sen ennalta ehkäisyssä on tärkeää, että puhutaan samaa kieltä ja siksi yhteisen ymmärryksen luominen niin kiusaamisesta kuin siihen puuttumisesta on olennaista.

Koulukiusaamisen ehkäiseminen

Tervon yhtenäiskoulussa toteutetaan kiusaamisen ennaltaehkäisyä osana jokapäiväistä toimintaa. Kiusaaminen on ehdottomasti kielletty ja siihen puututaan. Koulun toimintakulttuuri on luottamusta vahvistavaa, jotta kiusaamisesta uskalletaan kertoa ja siihen uskalletaan puuttua. Aikuisten itse antama malli on tärkeää. Se miten aikuiset toimivat oppilaita ja toisiaan kohtaan antaa mallin kanssakäymisestä myös oppilaille.

Ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä ovat kiusaamista ehkäisevän toimintakulttuurin lisäksi esimerkiksi koulun hyvinvoinnin vuosikellon mukainen toiminta, luokanohjaajan säännölliset tunnit kaikilla vuosiluokilla, tunne- ja vuorovaikutus- sekä kaveritaitojen vahvistaminen, tukioppilastoiminta sekä erilaiset koulun ulkopuolisten toimijoiden tarjoamat opetustuokiot ja koulutukset. Joka lukuvuosi pyritään kaikilla vuosiluokilla osallistumaan ainakin yhteen ulkopuolisen toimijan tarjoamaan kiusaamisen vastaiseen oppituntiin. Koulurauhan julistaminen lukuvuosittain on myös osa kiusaamisen vastaista toimintaa.

Yhä suurempi osa kiusaamisesta on siirtynyt verkkoon ja sosiaalisen mediaan, jolloin sen havaitseminen on vaikeampaa. Myös verkossa tapahtuvaa kiusaamista käsitellään koulussa osana ennalta ehkäisevää työtä.

Koulukiusaamisen esiintyvyyttä koulussa selvitetään joka lukuvuosi. Kiusaamiskysely toteutetaan kaikilla luokilla vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa. Tämän lisäksi jokainen luokanopettaja tai ohjaaja tekee opiskeluhoitoryhmälle tilannearvion oman luokan luokkatason ilmiöistä ja opiskeluhoollollisen yhteistyön tarpeesta. Näiden tulokset ohjaavat yhteisöllisen opiskeluhoollon työtä. Kiusaamiskyselyiden tuloksista tiedotetaan huoltajia kodin ja koulun välisen yhteistyön merkeissä. Lisäksi kiusaamisesta saadaan tietoa THL:n Kouluterveyskyselyn kautta. Kysely

toteutetaan joka toinen vuosi ja siihen osallistuvat perusopetuksen 4., 5., 8. ja 9. luokkalaiset. Kouluterveyskyselyssä kysytään muun muassa, onko oppilasta kiusattu, onko hän osallistunut kiusaamiseen ja onko hän kertonut kiusaamisesta aikuiselle. Koulukohtaisia tuloksia tarkastellaan koulun henkilökunnan sekä opiskeluhuollon kanssa ja kouluterveyskyselyn tuloksista tiedotetaan opetuksen järjestäjää.

Ennalta ehkäisevän työn painopistealueet määritellään lukuvuosittain ja toteutumista arvioidaan lukuvuoden päätteeksi opiskeluhuoltoryhmässä.

Koulukiusaamiseen puuttumisen toimintamalli

Koulun ennalta ehkäisevät toimenpiteet eivät aina tuota tulosta, vaan koulukiusaamista esiintyy koulussa näistä huolimatta. Koulukiusaamiseen puuttuminen on jokaisen koulun toimijan vastuulla. Yhteisesti sovitut toimintamallit kiusaamiseen puuttumisessa ohjaavat sitä, miten toimitaan, kun kiusaamista havaitaan. Kiusaamisesta on aina ilmoitettava sekä kiusatun että kiusaajan huoltajille. Myös koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta on ilmoitettava, jos rehtori tai opettaja saa sellaista tietoonsa.

Mikäli oppilas tuo ilmi, että häntä on kiusannut joku koulun henkilökunnasta, asia saatetaan rehtorin tietoon ja rehtori selvittää asian yhdessä asianomaisten kanssa.

Kun luokanopettaja tai luokanvalvoja havaitsee tai hänelle ilmoitetaan, että oppilas on käyttäytynyt huonosti toista oppilasta kohtaan, hän keskustelee asianomaisten oppilaiden kanssa. Keskustelu pidetään tarvittaessa yhdessä toisen opettajan kanssa. Opettaja tekee muistiinpanot tapahtuneesta ja ilmoittaa asiasta kotiin. Opettaja käy kiusatun ja kiusaajan kanssa yhden seurantakeskustelun noin viikon päästä tapahtuneesta. Riita-asioissa opettaja auttaa oppilaita neuvottelemalla pääsemään sovintoon.

Jos sama oppilas on kohdistanut kiusaamiseksi luokiteltavaa käyttäytymistä toistuvasti samaa oppilasta kohtaan, on kyseessä kiusaaminen, jonka selvittely kuuluu sovitulle työparille. Opettaja antaa riittävät tiedot työparille liitteenä olevan ohjeistuksen mukaisesti. Tiedot voidaan siirtää joko paperilomakkeella tai Wilma-viestillä. Opettaja kertoo myös mitä asian selvittämiseksi aiemmin on tehty.

Toiminta kiusaamiseen puututtaessa:

1. Työpari keskustelee kiusatun ja kiusaajan tai kiusaajien kanssa erikseen. Keskustelun tavoitteena on saada aikaan oppilaan tai oppilaiden oma lupaus siitä, miten hän muuttaa käytöstään. Oppilaiden kertomusten pääkohdat ja lupaukset kirjataan. Kerrotaan, että tulossa kaksi seurantakeskustelua. Tilanteesta ja keskustelusta ilmoitetaan huoltajille puhelimitse, Wilma-viestillä tai molemmilla.
2. Seurantakeskustelu pidetään noin viikon päästä. Keskustelussa tarkistetaan, onko lupaus pitänyt tai onko sitä tarpeen tarkentaa. Tapauksesta riippuen otetaan tarvittaessa yhteys huoltajaan uudelleen ja kerrotaan tilanteesta. Sovitaan seuraava seurantatapaaminen.
3. Jos kiusaaminen jatkuu, järjestetään tapaaminen kiusatun ja kiusaajan sekä heidän huoltajiensa kanssa. Tapaamisessa on luokanohjaajien lisäksi mukana rehtori. Lisäksi työparista jommankumman syytä olla mukana. Tarvittaessa sovitaan seurantatapaaminen.

Muut mahdolliset tai tarvittavat toimenpiteet:

Mikäli asia ei ratkea tai selvittelyn aikana nousee huoli oppilaan hyvinvoinnista, voidaan tarvita myös muunlaisia toimenpiteitä, etenkin silloin kun edellä mainitut toimenpiteet eivät ole riittäviä. Näitä muita mahdollisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi

-Oppilaan ohjaaminen opiskeluhuoltopalveluihin

-Yksilöllinen opiskeluhuoltoryhmä ja tarvittaessa ohjaus opiskeluhuolto- tai muihin palveluihin

-Poliisin konsultoiminen (mukaan lukien Ankkurityö), mikäli koulun omat toimenpiteet kiusaamisen ratkaisemiseksi eivät riitä

-Lastensuojeluilmoitus

-Koulun kurinpitotoiminen käyttö

-Kirjallinen varoitus

-Määräaikainen erotus

Kiusaamiseen puuttuminen tehdään kokonaisuudessaan lapsen ikä, kasvu ja kehitys huomioiden.

Liite 1

LOMAKE (tai Wilma-viestissä ilmoitettavat tiedot)

Kiusatun nimi ja luokka	
Kiusaajan nimi ja luokka	
Milloin ja kuinka usein kiusaamista on tapahtunut? Kuinka pitkään se on jatkunut?	
Kuvaus kiusaamistapahtumista	
Mitä asian selvittämiseksi on tehty aiemmin?	
Onko huonosta käytöksestä oltu yhteydessä huoltajiin (milloin)?	
Päiväys ja kirjauksen tekijä	